Dictionary of Geomorphology

Prof. Dr. Emrullah GÜNEY Doç. Dr. Recep BOZYİĞİT Prof. Dr. İhsan BULUT Prof. Dr. Ali MEYDAN

2. Baskı

Prof. Dr. Emrullah GÜNEY - Doç. Dr. Recep BOZYİĞİT Prof. Dr. İhsan BULUT - Prof. Dr. Ali MEYDAN

DICTIONARY OF GEOMORPHOLOGY

ISBN 978-605-318-652-6

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2024, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten uluslararası akademik bir yayınevidir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere http://pegem.net adresinden ulaşılabilmektedir.

Baskı: Ekim 2016, Ankara
Baskı: Şubat 2024, Ankara

Yayın-Proje: Selcan Durmuş Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Ada Matbaacılık Yayın San. Tic. Ltdi. Şti. Ostim OSB Mah. 1578. Cd. No: 21 Yenimahalle/Ankara

> Yayıncı Sertifika No: 51818 Matbaa Sertifika No: 44093

<u>İletişim</u>

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA Yayınevi: 0312 430 67 50 Dağıtım: 0312 434 54 24 Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60 İnternet: www.pegem.net E-ileti: pegem@pegem.net WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Prof. Dr. Emrullah GÜNEY

1947 yılında Göre'de (Nevşehir) doğdu. İlkokulu Göre'de, Ortaokul ve Liseyi Nevşehir'de tamamladı. 1964 yılında girdiği DTCF Fiziki Coğrafya ve Jeoloji Kürsüsünü 1968 yılında bitirdi. Fen Fakültesinde Genel Jeoloji sertifikasını; Ziraat Fakültesinde Toprak sertifikasını aldı. 1969 yılı içinde 6 ay teorik ve 6 ay pratik olmak üzere MTA Enstitüsü Genel Direktörlüğü'nün açtığı Yüksek Prospeksiyon kursunu izleyerek prospektör-obzerver ünvanıyla 1971'e kadar çalıştı. 1971-1978 arasında Nevşehir, Ürgüp, Zara (Sıvas), Kadışehri (Yozgat) gibi kentlerde ortaöğretim öğretmeni olarak Milli Eğitim Bakanlığında görev yaptı. 5 Haziran 1978'de Fırat Üniversitesi'nde coğrafya asistanı oldu. 1980-1984 yılları arasında İstanbul Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü öğretim üyesi Prof. Dr. Metin Tuncel'in denetiminde "Nevşehir Yöresinde Doğa Açısından Turizm" adlı doktora tezini hazırladı. 1 Ekim 1985'de Diyarbakır Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesinde Yardımcı Doçent olarak göreve başladı. 27 Ekim 1995'de Doçent unvanını aldı. Hazırladığı bazı dosyalar Dicle Üniversitesi tarafından kitaplaştırılmıştır. Ayrıca Almanya'da 2 ve Hollanda'da 1 kitabı Türk işçilerinin çocukları için ders kitabı olarak yayınlanmıştır. Mart 2014'te emekli oldu.

emrullahguney@gmail.com

Doç. Dr. Recep BOZYİĞİT

1965 yılında Seydikemer'de doğdu. İlk ve ortaöğretimini Fethiye'de tamamladı. Yükseköğretim hayatına Hacettepe Üniversitesi, Maden Fakültesinde başladı. Daha sonra Selçuk Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalını bitirerek öğretmen oldu. Kısa bir süre öğretmenlik yaptıktan sonra 1990 yılında Selçuk Üniversitesi'ne araştırma görevlisi olarak atandı. 1991 yılında "Eşençay (Kocaçay) Deltası'nın Jeomorfolojisi ve Coğrafik Özellikleri" yüksek lisans, 1997 yılında "Eşen Çayı Havzası'nın Jeomorfoloji" konulu doktora çalışmalarını yaptı. Yazarın bu güne kadar yayınlanmış çok sayıda makale, kitap ve bildiri çalışmaları bulunmaktadır. Halen Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı'nda öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Evli ve iki çocuk babasıdır.

rbozyigit@konya.edu.tr

Prof. Dr. İhsan BULUT

1961'de Sorgun'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Sorgun'da tamamladı. 1985'de Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümünü bitiren Bulut, aynı yıl Eylülde açılan araştırma görevliliği sınavını kazanarak, 1986'da aynı bölümde göreve başladı. 1988'de "Kars Kümbetli Köyü: Yol boyu Köylerine Bir Örnek" konulu yüksek lisans tezini, 1992'de ise "Beşeri ve İktisadi Coğrafya Acısından Bir Araştırma Erbaa Ovası ve Çevresi" konulu doktora çalışmalarını tamamlamıştır. Prof. Dr. Bulut, 23 Ocak 1993'te Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü Coğrafya Eğitimi Anabilim Dalı'na Yardımcı Doçent olarak atanmıştır. 1998 tarihinde Doçent unvanını almış bölüm başkanlığını (6 yıl) ve Türkiye Coğrafyası ile Beşeri Coğrafya Anabilim Dalı başkanlıkları görevlerini de yürütmüştür. Görev yaptığı süre içerisinde Beşeri ve Ekonomik Coğrafya konularında lisans, yüksek lisans ve doktora danışmanlıkları ile ilgili alanlardaki dersleri yürüten Bulut'un 6'sı kitap, 25'i yurtiçi ve yurtdışı sempozyum bildirisi olmak üzere 100'e yakın çalışması bulunmaktadır. 15 Temmuz 2004 tarihinde de profesörlüğe yükseltilmiştir. Edebiyat Fakültesi fakülte ve yönetim kurulu üyeliği görevlerini uzun yıllar sürdüren Bulut, 31.12.2014 tarihinde Akdeniz Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü'ne kurucu bölüm başkanı olarak atanmış ve halen Akdeniz Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Bölümü başkanlığı görevini sürdürmektedir.

ihsanbulut@hotmail.com

Prof. Dr. Ali MEYDAN

1974 yılında İçel'in Tarsus ilçesinde doğan Dr. Ali Meydan, 1993 yılında kazandığı Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nden 1997 yılında mezun olup, İstanbul Ümraniye Ahmet Yavuz İlköğretim Okulu'na sınıf öğretmeni olarak atandı. 1998 yılında Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi'ne Araştırma görevlisi olarak alınan Meydan, 2001 yılında yüksek lisans programından mezun olmuştur. 2001 yılında Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Öğretmenliği'nde doktoraya başlayan Meydan, 2005 yılında "Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya Ünitelerinin İşlenişinde Öğrenmeyi Öğrenme Stratejilerinin Öğrencilerin Başarı ve Tutumlarına Etkisi" konulu doktora tezi ile mezun olmuştur. Çeşitli bilimsel dergilerde makalesi, ulusal ve uluslararası sempozyum ve kongrelerde yayını bulunan Meydan, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda Prof. Dr. olarak görevine devam etmektedir.

alimeydan01@gmail.com

REFACE

Geomorpology Geomorpology (Physical Geology) is the study of the Earth the materials of which it is made, the structure of those materials, and the processes acting upon them.

It includes the study of organisms that have inhabited our planet.

An important part of geology is the study of how Earth's materials, structures, processes and organisms have changed over time.

We hope; this small dictionary will be useful for geography, engineering and achitecture students.

- **aa**: A lava flow with a rough surface. Hawaiian word used to describe a lava flow whose surface is broken into rough angular fragments.
- Ablation: All processes by which snow and ice are lost from a glacier, floating ice, or snow cover; or the amount which is melted. These processes include melting, evaporation, (*sublimation*), wind erosion, and calving. Synonym: *wastage*.
- Ablation area: In the lower part of a glacier, called the ablation area or zone of wastage, more snow is lost in summer than accumulates in winter so there is net loss of glacial ice. Glacial ice flows downward from the accumulation area to the ablation area and continuously replenishes it.
- Abrasion: The wearing away of a rock by rubbing, e.g. by small particles of rock. As the rocks and smaller grains collide, their sharp edges and corners wear away. The mechanical wearing and grinding of rock surfaces by friction and impact is called abrasion. Abrasion produces rocks with a characteristic smooth, rounded appearance.

- Absorbtion: The taking in of water and dissolved minerals and nutrients across cell membranes. Contrast with ingestion.
- Abyssal: Deep ocean ant its floor; at more than 2000 m depth.
- Abyssal plain: A level area of the flor of the deep ocean. Sea bed below about 4 000 meres. It is used as a general term to describe the bed of the ocean that lies deeper than the continental shelves but shallower than the deep-sea trenches.
- **Abyssal hills:** Relatively small hills that rises from the floor of the deep ocean to heights of about 1000 m.
- Ablation: The loss of ice from a glacier due to melting, evaporation, or calving. The region of a glacier where there is a net loss of ice is known as the ablation area.
- Accelerated erosion: An increased rate of erosion caused by humans.
- Accessory mineral: A mineral that occurs in a rock in minute quantities, and does not affect the way the rock is named or classified.
- Accidental: Pyroclastic rocks that are formed from fragments of nonvolcanic rocks or from volcanic rocks not related to the erupting volcano.

- Accumulation: The build-up or increase of one or more constituents in the soil at a given position as a result of translocation. The build-up may be a residue due to the translocation of material out of the horizon or may be due to an addition of material. Usually refers to soluble substances and clay particles.
- Accumulation area: The part of a glacier where snowfall exceeds losses by melting, evaporation, and calving.
- Acid: In petrology an acid igneous rock is one that has 10 per cent or more free quartz; granite and rhyolite are examples. The use of the word "*acid*" in this way has its origin in an earlier view of silicates as compounds of silica (SiO_2) with oxides of metals. Silica was then thought of as playing the part of an acid.
- Acid volcanics: Light coloured volcanic rocks containing more than 66 per cent silica, free quartz and a minimum of dark coloured minerals. Moved by the wind.
- Acidic rock: A type of igneous rock (*e.g. granite*) that consists predominantly of light-coloured minerals and more than 66% free or combind silica.

Acid rock is an igneous rock that contains more than 60 per cent silica and free quartz.

Active cave: A cave which has a stream flowing in it. Cf. Live cave.

A cave is a deep natural hollow place a underground, usually with an opening to the surface. Active volcano: A volcano that is erupting. Also, a volcano that is not presently erupting, but that has erupted within historical time and is considered likely to do so in the future.

> Volcano is a mountain with a large opening (crater) at the top (and often others on the sides) through which melting rock (lava), steam, gases etc., escape from time to time with explosive force from inside the earth: An active volcano may explode at any time.

- Actualism: The principle that the same processes and natural laws that operated in the past are those we can actually observe or infer from observations as operating at present. Under present usage, *uniformitarianism* has the same meaning as actualism for most geologists.
- Adsorption: The attachment of a particle, ion or molecule to a surface. Calcium is adsorbed onto the surface of clay or humus.
- Adularia: A low-temperature from of KAlSi₃0₈ found in veins.
- Aeolian deposits: Wind-deposited sediments, such as sand dunes. The erosion, transport, and deposition of material by wind, and work best when vegetation cover is sparse, or absent.
- **Aggradation:** The wearing down of the rocks to a lower level. The process by which a stream's gradient steepens due to increased deposition of sediment. The build-up of sedi-